

Håndtering af pulverformige modermælkserstatninger

Vejledning til neonatal- og børneafdelinger samt om spædbørn i hjemmet

Med henblik på at forebygge alvorlige sygdomstilfælde blandt for tidligt fødte børn, bl.a. pga. bakterierne *Cronobacter sakazakii* (tidligere kaldet *Enterobacter sakizakii*) og *Salmonella*, bør håndteringsforskriften nedenfor følges. Forskriften er udarbejdet i samarbejde mellem Sundhedsstyrelsen og Fødevarestyrelsen.

Forekomst af bakterien *Cronobacter sakazakii* i pulverformige modermælkserstatninger kan medføre alvorlig sygdom (sepsis, meningitis, nekrotiserende enterocolitis) hos for tidligt fødte børn men kan også give sygdom hos andre spædbørn. I de modermælkserstatninger, der har medført sygdom, har antallet af *Cronobacter sakazakii* været meget lavt dvs. under det niveau, som er fastsat af Codex Alimentarius, der udarbejder globale standarder og retningslinjer for sikre og sunde fødevarer. Problemet skal derfor tages alvorligt.

Modermælkserstatninger kan blive forurenede med *Cronobacter sakazakii* under produktion af pulveret, og derfor er der fastsat mikrobiologiske kriterier for indholdet af *Cronobacter sakizakii* i modermælkserstatning til børn under 6 måneder, men ikke i produkter, der er beregnet til børn over 6 måneder. Der er også mikrobiologiske kriterier for *salmonella*, *Listeria monocytogenes* og *Enterobakterier* i denne produktgruppe. Modermælkserstatningerne kan også blive forurenede med *Cronobacter sakazakii* under tilberedningen af flasker, hvis hygiejnen ikke er i orden.

Under indlæggelse

På neonatal- og børneafdelinger bør man til stadighed være opmærksom på de rutiner, der vedrører produktion og håndtering ernæring til for tidligt fødte og syge børn. Rutinerne kan med fordel drøftes regelmæssigt med de lokale hygiejneudvalg/komiteer for at sikre, at procedurerne er sikre for de berørte børn.

Det skal tillige præciseres, at:

- Når det gælder børn, der ernæres med modermælkserstatning på flaske, bør modermælkserstatningen tilberedes umiddelbart før barnet skal spise; dvs. én flaske ad gangen. Risikoen for infektion er størst for præmature børn, børn med lav fødselsvægt, børn med medfødte immundefekter i den tid de udelukkende får modermælkserstatninger samt børn født til tiden i deres første to levemåneder.
- Pulverformige modermælkserstatninger er ikke sterile produkter, selvom de er varmebehandlede, og de kræver derfor særlig hygiejnisk agtpågivenhed ved fremstillingen af hensyn til mindst mulig bakterievækst.
- For at undgå smitte fra omgivelserne under tilberedning af flasker, kræves der ligeledes særlig hygiejnisk agtpågivenhed (hænder, omgivelser, flasker).
- Flasker med modermælkserstatning, der fremstilles i mælkekøkkener og på børneafdelinger kan tilberedes op til et døgn ad gangen. Blandede modermælkserstatninger opbevares i køleskab (under 5 grader) og kasseres efter 24 timer. Det anvendte vand bør være min. 70 grader, når det påhældes flaskerne, og flaskerne bør nedkøles med det samme, evt. i koldt vandbad. Mælkekøkkenet skal i deres egenkontrol have nedskrevne procedurer for fremstilling af flasker. Procedurerne vil blive vurderet ved fødevare kontrolhedens kontrolbesøg.
- Rester af færdigblandede modermælkserstatninger skal smides væk.

- Ved anvendelse af pulverformig modermælkserstatning/præmatur modermælkserstatning, såsom sondeernæring til spædbørn, bør ernæringstiden ("hængetiden") være så kort som mulig, og den må under ingen omstændigheder overstige 4 timer.
- Til svækkede børn, der ernæres med modermælkserstatning, kan man anvende færdigblandede sterile produkter.

Efter indlæggelse

For at forebygge infektioner efter udskrivelse, informeres forældrene om at tilberede flaskerne umiddelbart inden brug, én ad gangen. For børn født for tidligt gælder det i al den tid, hvor barnet får modermælkserstatning på flaske. For børn født til tiden gælder det de første to måneder.

Det er producentens ansvar at sikre, at modermælkserstatningen er uden risiko for barnet, såfremt retningslinjerne på emballagen er fulgt.

Desuden skal forældrene vejledes om:

- hygiejniske forholdsregler ved tilberedning og håndtering af modermælkserstatning, herunder håndhygiejne, "sterile" flasker (påhældt kogende vand) og vandtemperatur på over 70 grader, hurtig nedkøling samt betydningen af at holde en køleskabstemperatur på max. 5 grader.
- aldrig at holde færdigtillberedt modermælkserstatning varm i termoflasker eller lignende. I stedet medbringes i termoflasker kogt vand, som blandes med pulver umiddelbart før brug. Familien kan også vælge at anvende brikker med færdigblandet modermælkserstatning, når der ikke er umiddelbar adgang til at tilberede flasker på stedet.
- at mælkerester altid skal kasseres og ikke må genopvarmes.

For at lette tilberedningen af barnets mad om natten, kan forældrene med fordel koge vandet på forhånd, hælde på steriliserede flasker og anbringe det i køleskabet, indtil det skal anvendes. Det kogte vand varmes op til 37 grader, når barnet vågner, og derefter blandes det færdigafmålte pulver i, hvorefter måltidet er klart.